

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

การพัฒนาอุตสาหกรรมในประเทศไทยเริ่มมีการพัฒนาต่อเนื่องกันมาเป็นเวลานาน แต่ผลการดำเนินงานไม่ค่อยปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจน เนื่องจากในระยะแรกประเทศไทยไม่ได้ให้ความสนใจที่จะพัฒนาไปสู่ความเป็นประเทศอุตสาหกรรมแต่อย่างใด อุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นเป็นอุตสาหกรรมภายในครอบครัว ใช้แรงงานคน สัตว์ ไม่ได้ใช้เครื่องจักร ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 4 (พ.ศ. 2394-2411) เริ่มมีการนำเครื่องจักรไอน้ำเข้ามาใช้ในงานอุตสาหกรรมบ้าง จากสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา ก็เริ่มมีอุตสาหกรรมประเภทอื่น ๆ ตามมา คือ โรงสีข้าว โรงเลื่อยจักร โรงกระดาษ และที่สำคัญคือ โรงงานปูนซีเมนต์ ซึ่งถือว่าเป็นการพัฒนาอุตสาหกรรมที่สำคัญยิ่ง เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราช มาเป็นระบอบประชาธิปไตย รัฐบาลของพระยาพหลพลพยุหเสนาได้ดำเนินการสนับสนุนอุตสาหกรรมเรื่อยมา มีโรงงานอุตสาหกรรมเล็ก ๆ เกิดขึ้นอีกมากมาย (วารสาร กนอ. : 2525: 31-34) รัฐบาลจึงจัดให้มีการควบคุมขึ้นโดยตราพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2482 ซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับโรงงานอุตสาหกรรมฉบับแรกในประเทศไทย และตราเป็นพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ใช้ในปี พ.ศ. 2489 จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2497 รัฐบาลได้ให้ความสนใจในเรื่องนี้และเพื่อก่อให้เกิดความมั่นคงต่อผู้ประกอบการได้มีการประกาศใช้กฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนเพื่อกิจการอุตสาหกรรม แต่ผลที่ได้รับไม่เป็นไปตามเป้าหมาย เนื่องจากขาดแรงจูงใจและการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ลงทุนเท่าที่ควร (จากเอกสารโรเนียวของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย)

ต่อมาในสมัย ฯพณฯ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ให้ความสนใจในเรื่อง การพัฒนาอุตสาหกรรมเป็นพิเศษ ดังจะเห็นได้จากการจัดให้มีนโยบายเร่งรัดการส่งเสริมอุตสาหกรรมต่างๆ โดยมอบหมายให้กระทรวงอุตสาหกรรมมีหน้าที่พิจารณาชักชวน แนะนำ เผยแพร่ และอำนวยความสะดวกแก่ผู้สนใจที่จะลงทุน ประกอบกิจการอุตสาหกรรม นอกจากนั้นยังได้จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเพื่อกิจการอุตสาหกรรม ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 33 วันที่ 5 ธันวาคม 2501 ซึ่งต่อมา ได้ประกาศเป็นพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนเพื่อกิจการอุตสาหกรรม พ.ศ. 2503 เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2503 ซึ่งเป็นการให้หลักประกัน สิทธิประโยชน์และมาตรการ

คุ้มครองต่าง ๆ อย่างมาก (วิฑูรย์ นิมนานสุนทร , วารสาร กนอ.:2525:1)

เมื่อรัฐบาลได้มีการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับแรก (พ.ศ. 2504-2509) ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาอุตสาหกรรม โดยการพัฒนาาระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานอุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบภายในประเทศ และอุตสาหกรรมที่ทดแทนการนำเข้า ต่อเนื่องไปจนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2510-2515) ที่ให้ความสำคัญของการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ทดแทนการนำเข้า และระหว่างที่ใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 อยู่ นั้นรัฐบาลได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก เนื่องจากประเทศไทย มีความพร้อมในเรื่องทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเพียงพอที่จะใช้ผลิตเพื่อการส่งออกได้อีกทั้งยังจะช่วยแก้ปัญหาการขาดดุลการค้าของประเทศได้อีกด้วย ดังนั้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 และฉบับที่ 4 จึงเริ่มเห็นความสำคัญของอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก และนโยบายการกระจายความเจริญออกสู่ส่วนภูมิภาค รวมถึงการจัดสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมในส่วนภูมิภาคอย่างเพียงพอ โดยมุ่งจะทำให้ครบทุกภาคเพื่อสนับสนุนให้มีการลงทุนเพิ่มแหล่งงานพร้อมกับเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชน ทั้งยังส่งเสริมกิจการทั่วไปและกิจการเพื่อการส่งออก โดยให้ใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ภายในประเทศและทรัพยากรของประเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุด จึงให้มีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือขึ้นที่จังหวัดลำพูนเป็นนิคมอุตสาหกรรมแห่งแรกที่ตั้งขึ้นในส่วนภูมิภาคของประเทศ เพราะภาคเหนือมีสาขาเกษตรกรรม ที่เป็นสาขาที่สำคัญต่อเศรษฐกิจอย่างมาก ส่วนสาขาอุตสาหกรรม มิได้มีการขยายตัวไปในอัตราเดียวกับระดับชาติ ดังนั้นถ้าปล่อยให้แนวโน้มเป็นอย่างนี้ต่อไป ก็จะทำให้ความแตกต่างในระดับรายได้ต่อหัวระหว่างภาคเหนือกับทั้งประเทศจะมีมากยิ่งขึ้น ทางแก้ก็คือ เร่งพัฒนาทางด้านสาขาอุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบจากสาขาเกษตรกรรม ซึ่งจะช่วยให้มีการเพิ่มรายได้จากสาขาอุตสาหกรรมและสาขาเกษตรกรรม นอกจากนั้นยังจะเป็นการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างของอุตสาหกรรมและเศรษฐกิจในส่วนรวม และนอกจากนี้สาเหตุที่เลือกที่ตั้งที่จังหวัดลำพูน เนื่องจากจังหวัดลำพูนมีศักยภาพที่เหมาะสมหลายประการ ที่จะดำเนินการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมระดับภาค เช่น มีความพร้อมในด้านสาธารณูปโภค แรงงาน วัตถุดิบทางเกษตร ระบบสื่อสารและการคมนาคม เป็นต้น

การจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมชั้น ๗ ที่ใดก็ตาม สิ่งที่ควรคำนึงถึงก็คือ เมื่อมีแหล่งงานที่ใดก็ตามย่อมจะมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นในบริเวณนั้น (ชวลี ไชยบัวเทศ :หน้า ๗, 2525) ทำให้คนในชุมชนมีงานทำเพิ่มขึ้นและเกิดความเจริญขึ้นในชุมชน นิคมอุตสาหกรรมในแต่ละภาคจะเป็นแกนกลางในการพัฒนาอุตสาหกรรมของภาคนั้น ภูมิภาคใดก็ตาม หากได้รับการพัฒนาอุตสาหกรรมให้เจริญและกว้างขวางขึ้นจะส่งผลถึง การพัฒนาเศรษฐกิจ (วารสาร กนอ.2525:86) ฉะนั้นเมื่อนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือมาตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดลำพูน อาจจะก่อให้เกิดผลกระทบ

ต่อชุมชนทั้งทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และประชากร โดยเฉพาะเมื่อนิคมอุตสาหกรรมขยายตัวอย่างเต็มที่แล้ว จำนวนคนงานในแต่ละโรงงานจะเพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัว โดยเฉพาะในเรื่องที่อยู่อาศัย การอพยพเคลื่อนย้าย การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน และที่ตามมา คือ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ มีอาชีพใหม่เกิดขึ้น มีความหลากหลายของอาชีพ ประชากรอพยพเพื่อเข้ามาหางานทำ เกิดความเชื่อมโยงของการติดต่อ การคมนาคม นอกจากนั้นเมื่อมีผลผลิตเกิดขึ้นก็ต้องอาศัยระบบการขนส่งที่ทันสมัย สะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย เพื่อขนส่งสิ่งของให้ถึงจุดหมายปลายทาง ทำให้เกิดการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย

ดังนั้นการศึกษาผลกระทบในด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และประชากร จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เพราะนอกจากจะทราบถึงปัญหา อุปสรรคและผลที่เกิดขึ้นในการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมในประเทศไทยแล้ว แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงภายในพื้นที่ได้อย่างชัดเจน สามารถนำมากำหนดการพัฒนาภาคได้อีกเป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อวิเคราะห์และประเมินผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สังคมของนิคมอุตสาหกรรมที่มีต่อจังหวัดลำพูน
2. เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไขปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมในอนาคต

ขอบเขตพื้นที่ศึกษา

พื้นที่ศึกษาที่เกี่ยวข้องกับนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ หมายถึง พื้นที่ที่อยู่ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลบางส่วน ในเขตผังเมืองรวม อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน (รวม 23 หมู่บ้าน)

วิธีการศึกษา

1. เก็บรวบรวมข้อมูล
 - 1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ ได้จากการสำรวจข้อมูลภาคสนามโดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ประกอบการ 19 ชุด คนทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ 150 ชุด และผู้อยู่อาศัยโดยรอบนิคมอุตสาหกรรม 12 หมู่บ้าน ๆ ละ 5 ชุด โดยใช้วิธีการทางสถิติคือคำนวณเป็นค่าร้อยละ

- 1.2 ข้อมูลทัศนคติฯ ได้จากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น
- สำนักผังเมือง
 - สำนักงานกลางทะเบียนราษฎร์
 - สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
 - สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดลำพูน
 - การประปาจังหวัดลำพูน
 - การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดลำพูน
 - สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทจังหวัดลำพูน
 - สำนักงานโยธาจังหวัดลำพูน
 - สำนักงานพาณิชย์จังหวัดลำพูน
 - ที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
 - นิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดลำพูน ฯลฯ

2. วิเคราะห์

2.1 ศึกษาทฤษฎี แนวความคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรม

2.2 ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วิวัฒนาการการใช้ที่ดินในพื้นที่ศึกษา ศึกษาผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรม โดยเฉพาะการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมระดับภาค ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม เพื่อใช้ในการวางแผนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเมือง

3. สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงผลกระทบและปัญหาที่เกิดจากการดำเนินการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมระดับภาค
2. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการวางแผนและการดำเนินการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงน้อยที่สุด และเป็นแนวทางการปฏิบัติสำหรับการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมต่อไปในอนาคต
3. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาสภาพพื้นที่ก่อนดำเนินการจัดตั้ง และวางแผนแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นเนื่องจากการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม